JUNG H. PAK

HOE JE KIM JONG-UN WORDT

EEN VOORMALIGE CIA-MEDEWERKSTER BESCHRIJFT
NOORD-KOREA'S RAADSELACHTIGE LEIDER

VERTAALD DOOR
MARIO MOLEGRAAF

2020 Prometheus Amsterdam

Hoe je Kim Jong-un wordt is non-fictie. Ten tijde van eerste publicatie wordt verwezen naar bestaande sites op internet. Gedeeltes van dit boek zijn gebaseerd op een essay van Jung H. Pak, getiteld *The Education of Kim Jong Un*, uitgegeven door het Brookings Institution in februari 2018, en op andere artikelen van de auteur. Alle feitelijke uitspraken, meningen of analyses zijn die van de auteur en weerspiegelen niet de officiële standpunten of opvattingen van de CIA of enige andere Amerikaanse overheidsinstelling. Niets in deze uitgave mag worden opgevat als instemming of betrokkenheid van de Amerikaanse regering bij het bevestigen van informatie of ondersteuning door de CIA van de standpunten van de auteur. Het werk is nagezien door de CIA om te voorkomen dat geheime informatie openbaar wordt gemaakt.

KAART VAN HET KOREAANS SCHIEREILAND

*In Zuid-Korea noemen ze de Japanse Zee de Oostzee en de Gele Zee de Westzee

PROLOOG

ZELFS NAAR DE maatstaven van Noord-Korea – volleerd verspreider van propaganda – had je geen beter weer kunnen wensen voor de begrafenis van Kim Jong-il op 28 december 2011. Het was koud, somber en het sneeuwde. De witte sneeuw contrasteerde perfect met het zwart van de lijkwagen en de kist erop en de kleding van de rouwenden, passend bij de melancholie in de harten van de mensen die afscheid namen van hun geliefde leider, die over hen had geregeerd sinds 1994, toen de stichter van het land, Kim Il-sung, was gestorven. Toen de begrafenisstoet zich door de sneeuw voortbewoog, huilden de Noord-Koreaanse mensen die langs de straten stonden, ze vielen flauw en werden aangegrepen door verdriet, echt of anderszins. Mannen en vrouwen, soldaten en arbeiders, jong en oud, klopten op hun borsten en grepen elkaar vast voor troost, of stampten gekweld op de grond. De herrie van deze collectieve demonstratie van rouw was oorverdovend, en raakte waarschijnlijk zelfs de mensen in de menigte die niet deze passie voelden voor de leider die hen met ijzeren hand had geregeerd.

Prominent voorop in de stoet ging Kim Jong-un met zijn kindergezicht – de nieuwe leider van Noord-Korea. Hij bleef beheerst, liep stil en treurig, al verrieden zijn strakke gezicht en tranen het oprechte verdriet dat hij moet hebben gevoeld. Uiteindelijk was hij nu een wees, zijn moeder was aan borstkanker gestorven toen hij twintig was.

Kim Jong-il, de dictator, vader en filmimpresario, zou tevreden zijn geweest over alle aspecten van deze slotproductie.

De dood van Kim Jong-il op 17 december 2011, aan 'uitputting' zoals de Noord-Koreaanse staatsmedia het omschreven, kwam niet als een verrassing. Iedereen wist dat Kim gezondheidsproblemen had[1] – eind 2008 had hij een beroerte gehad – en dat de tijd waarschijnlijk zou komen dat zijn familieverleden met hartkwalen en zijn dagen van roken, drinken en feestvieren zich zouden wreken. Zijn vader, Kim Il-sung, was ook aan een hartaanval gestorven. Toch was het overlijden een schok.

Ten tijde van de begrafenis was ik een relatief nieuwe analist bij de CIA. Ik was mijn werk daar begin 2009 gestart, kort na de beroerte van Kim. Toen hij voor het eerst in het openbaar was verschenen bij de voorjaarsbijeenkomst van de jaknikkers van de Opperste Volksvergadering was hij onthutsend mager, zijn vroeger mollige wangen waren nu rimpelig en liepen over in zijn vooruitstekende jukbeenderen. Hij liep langzaam en oplettend.

Bij de dood van Kim heerste op de wereld een voelbare angst. Zuid-Korea riep de Nationale Veiligheidsraad bijeen, en bracht leger en burgerbescherming in paraatheid. Japan installeerde een team voor crisismanagement,[2] en het Witte Huis kwam met een verklaring waarin stond dat men nauw contact hield 'met onze bondgenoten in Zuid-Korea en Japan'. Op het hoofdkwartier van de CIA in Langley (Virginia) was ik, herinner ik me, gespitst op aanwijzingen voor instabiliteit in Pyongyang, en ik begon mijn ideeën te ontwikkelen over welke kant Noord-Korea op zou gaan met de jeugdige en onervaren nieuwe leider.

Het Noord-Koreaanse regime rekende snel af met elke twijfel of verwarring over de volgende leider. De staatsmedia verkondigden onmiddellijk, na plichtsgetrouw het 'briljante' leven en leiderschap van Kim Jong-il en zijn rol als de 'ouder van de natie en een leidstar van de hereniging van het vaderland' te hebben verheerlijkt, dat de toekomst veilig was onder Kim Jong-un.

> Aan het hoofd van onze revolutie staat vandaag Kameraad Kim Jong-un, de grote opvolger [...] Alle partijleden, de manschappen en officieren van het volksleger, en het volk moeten trouw het leiderschap steunen van Kameraad Kim Jong-un, ze moeten fel de eensgezinde eenheid verdedigen van de partij, het leger en het volk, en moeten die verder versterken, als staal [...]
> Het pad voor onze revolutie is lastig en de huidige situatie is zwaar, maar er is geen kracht ter wereld die de revolutionaire opmars kan stuiten van onze partij, ons leger en ons volk dat voorwaarts gaat onder het wijze leiderschap van de grote Kameraad Kim Jong-un.[3]

Het Noord-Koreaanse regime was niet zuinig met het verafgoden van de jeugdige en onervaren nieuwe leider.

Voor Kim Jong-un was de begrafenis van zijn vader de climax van een slechts een paar jaar eerder serieus begonnen openbare opvolging. De Engelse ambassadeur in Pyongyang[4] berichtte dat functionarissen bij nationale evenementen een toost uitbrachten op Kim Jong-il en zijn zoon, de 'jonge generaal'. Vooraanstaande tachtigers bogen diep voor Kim Jong-un op de staatstelevisie.[5] Het regime jubelde niet alleen over de continuïteit van Kim op Kim, maar prees de jongeman ook aan als een reïncarnatie van zijn vereerde grootvader, tot aan hetzelfde zwarte kostuum en kapsel, en zelfs het buikje toe.

Maar het was niet duidelijk of Kim Jong-un de last van het leiderschap van Noord-Korea wel wilde. Als de elite hem niet aanvaardde, konden instabiliteit, enorm veel overlopers, een stroom vluchtelingen, bloedige zuiveringen en zelfs een militaire staatsgreep volgen. Zou een onbezonnen, roekeloze, ongebonden Kim zijn recente macht, waaronder een geërfd nucleair arsenaal, aanwenden voor een uitbarsting van militair avonturisme? Was zijn doel het beleid en gedrag van Noord-Korea te domineren, of zou hij meer openstaan voor raad van mensen uit zijn omgeving?

Aziëkenners voorspelden Kims snelle val, afzetting of over-

lijden: 'Noord-Korea zoals we het kennen is afgelopen. Of het regime nu de komende weken uiteenvalt of in de loop van een aantal maanden, het zal niet kunnen standhouden.'[6] Iemand van half de twintig zonder ervaring als leider zou stellig snel door ouderen worden verslagen en aan de kant gezet. Het was uitgesloten dat de Noord-Koreanen een tweede dynastieke opvolging, ongehoord in het communisme, zouden dulden. En bovendien was zijn jeugd een beslissend nadeel in een samenleving waar men de wijsheid prijst die met ouderdom en rijpheid komt. Noord-Korea was arm en geïsoleerd, niet in staat de bevolking te voeden. Zelfs als Kim zijn positie wist te behouden door zich voor zijn legitimiteit en prestige vast te klampen aan de kern- en raketprogramma's van het land, leek de instorting van Noord-Korea waarschijnlijker dan ooit.

Toen Kim plechtig naast de lijkwagen van zijn vader marcheerde, werd hij vergezeld door een groep belangrijke functionarissen van partij en leger, de zogenoemde Bende van Zeven. Hun prestigieuze rol bij de begrafenis en symbolische opstelling rond de nieuwe opvolger wezen erop dat Kim Jong-un de steun had van de oude garde en de status quo zou voortduren. Volgens de meeste experts[7] waren deze zeven veteranen van het regime waarschijnlijk mentors voor de jonge leider, in elk geval voor de nabije toekomst, en sommigen voorzagen een evolutie in de persoonlijkheidscultus rond de familie Kim: Kim Jong-un zou een zetbaas zijn, en deze 'regenten' zouden uiteindelijk in Noord-Korea aan de touwtjes trekken.

Zo zag men het toen. In de jaren erna zou Kim het systeem van autoritaire controle – onderdrukking en angst, coöptatie van de elite, en controle over leger en veiligheidsdiensten – gebruiken om zijn macht te consolideren en de persoonlijkheidscultus te versterken die de legitimiteit had ondersteund van zijn grootvader en vader als enige leiders van Noord-Korea. Maar Kim nam er geen genoegen mee slechts deze geërfde machtsinfrastructuur te handhaven. In het tijdschrift *Asian Perspectives*[8]

bespreekt Patrick McEachern, analist bij het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en een scherpzinnig volger van Noord-Korea, hoe Kim zijn macht centraliseerde door de institutionele rollen van leger en kabinet te beperken, en de Koreaanse Arbeiderspartij helemaal onder zijn leiding te brengen. In de eerste twee jaar van zijn bewind werden door Kim vijf leden van de Bende van Zeven gezuiverd, geëxecuteerd, gedegradeerd of op andere wijze verwijderd of gemarginaliseerd,[9] terwijl hij belangrijke leidende posities zelf inpikte. Zijn aangeboren flexibiliteit en aanpassingsvermogen kwamen aan het licht toen hij zijn instrumenten voor dwang aanscherpte, met nieuwe (cyber) en oude (chemische en biologische wapens) technologie, en op gespierde wijze Noord-Korea naar voren schoof in de wereld als een kernmacht die de mogelijkheid had de Verenigde Staten te treffen.

Ondanks de enorme invloed van Kim Jong-un op de huidige wereldpolitiek en het gevaar dat hij vormt voor de wereldvrede, weten de meeste mensen ongeveer niets van hem. De fascinatie voor Noord-Korea heeft geleid tot een stortvloed aan artikelen, documentaires en gesprekken met deskundigen om tegemoet te komen aan de vraag van een publiek dat snakt naar informatie over de jonge dictator die het nieuws overheerst en naar interpretatie van zijn daden. Jammer genoeg zijn de meeste beschouwingen en berichten simplistisch, een diepgaande analyse en inzicht in de historische en geopolitieke context ontbreken. In de verhaaltjes uit Washington over nationale veiligheid laat men Kims individualiteit en stijl, én de Noord-Koreaanse cultuur en politiek buiten beschouwing, alsof Kims persoonlijkheid, percepties en voorkeuren geen rol spelen wanneer we bespreken hoe het lastige probleem met kernwapens moet worden opgelost.

Ik zat in de voorhoede bij het scheppen van de inzichten van de Amerikaanse regering en buitenlandse partners over het Koreaans schiereiland, eerst bij de CIA en later als plaatsvervan-

gend verantwoordelijke voor Korea bij de National Intelligence Council. Ik ging voor in het produceren van strategische analyse bij de Amerikaanse inlichtingendiensten en zette onze standpunten over Korea uiteen in beleidsvergaderingen in het Witte Huis. Ik gaf ook directe analytische steun aan de Nationale Veiligheidsraad en adviseerde de directeur nationale inlichtingen en zijn belangrijkste stafleden over essentiële ontwikkelingen en opduikende kwesties. Mijn eigen evolutie als analist viel helemaal samen met Kims machtsovername. Ik werkte samen met getalenteerde collega's, hun toewijding aan de nationale veiligheid en analytische grondigheid inspireren me tot de dag van vandaag, en ik ben hun heel dankbaar omdat ze me leerden hoe te schrijven, te denken, opnieuw te denken en het goede voorbeeld te geven. Dit boek is gebaseerd op die verzamelde kennis over de ontwikkeling van Noord-Korea onder deze nieuwe leider en hoe hij de Kim Jong-un van vandaag werd. Het vertelt het verhaal van het regime, de nucleaire crises incluis, door een toegankelijke biografische lens, en legt de ambities bloot van de leider, diens zienswijze en zelfbeeld, en ook hoe hij waarschijnlijk de plaats van Noord-Korea in de wereld ziet. Ik sluit af met aanbevelingen over hoe de Verenigde Staten en de wereldgemeenschap het probleem Noord-Korea zouden moeten benaderen.

Terwijl de sneeuw viel en de treurige fanfaremuziek bleef klinken, ging de jonge opvolger voor in de begrafenisstoet naar het Kumsusan Paleis, waar het gebalsemde lichaam van zijn vader voor eeuwig naast dat van zijn grootvader zou rusten. Kims zus, Kim Yo-jong, stond naast hem, haar bleke gezicht en schouders treurig ingezakt.

Kim Jong-un was geslaagd in zijn eerste taak – het organiseren en leiden van een goed geregisseerde begrafenis, zoals zijn vader dat voor Kim Il-sung had gedaan.

Toen ging hij aan de slag als nieuwe leider van Noord-Korea.